

Datum

2019-11-15

Vår referens

Ida Thell

Utredningssekreterare

ida.thell@malmo.se

Tjänsteskrivelse**Uppdrag om att förstärka möjligheten för gymnasieelever att besöka stadens kulturinstitutioner
GYVF-2019-1528****Sammanfattning**

Kommunfullmäktige beslutade 31 januari 2019 att bifalla Stefan Lindhes (M) motion om skolungdomarna och kulturinstitutionerna i Malmö. Motionärens intention är att förstärka möjligheterna för gymnasieelever i Malmö att besöka kulturinstitutioner i Malmö. Motionären avser med institutioner Malmö symfoniorkester (MSO), Malmö Stadsteater och Malmö Opera. Som metod framhålls ett centralt anslag, som skolorna fritt kan avropa från. Därutöver anser motionären att det bör finnas särskilda åtgärder för att engagera gymnasieungdomarna i kulturinstitutionernas verksamhet.

Ett systematiskt arbete för likvärdigt deltagande i kultur bör bygga på dialog, överenskommelser och samsyn. Ett centralt anslag att avropa ifrån är ingen garanti för att gymnasieeleverna ska ta del av stadens kulturutbud. Kulturförvaltningen, gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och de tre institutionerna som nämns i motionen är överens om detta.

Då kommunfullmäktige fattade beslut om att bifalla motionen avsattes inga nya medel för arbetet. För att förstärka möjligheterna för gymnasieelever att ta del av stadens kulturutbud skulle nya medel inför budget 2021 behöva äskas. Om inga nya medel tillförs behöver en omfördelning av befintliga medel ske.

Sammantaget föreslås ett antal åtgärder för att förstärka gymnasieelevernas möjligheter att besöka kulturinstitutionerna i Malmö.

Förslag till beslut

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden godkänner *Återrapportering av uppdrag om att förstärka möjligheterna för gymnasieelever att besöka kulturinstitutionerna i Malmö* och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Uppdrag om att förstärka möjligheten för gymnasieelever att besöka stadens kulturinstitutioner
- Kopia av Motion av Stefan Lindhe (M) om skolungdomarna och kulturinstitutionerna i Malmö
- G-Tjänsteskrivelse GVN 2019-11-22 Återrapportering av uppdrag om att förstärka möjligheten för gymnasieelever att besöka stadens kulturinstitutioner_rev

Beslutsplanering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens arbetsutskott 2019-11-14

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2019-11-22

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Stefan Lindhe (M) att uppdra åt kommunstyrelsen att i samråd med berörda parter förstärka möjligheterna för gymnasieelever att besöka kulturinstitutionerna i Malmö. Ärendet har gått ut på remiss till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, kulturnämnden, Malmö symfoniorkester (MSO), Malmö Stadsteater och Malmö Opera. Kommunfullmäktige beslutade 31 januari 2019 att bifalla motionen och kommunstyrelsen fick i uppdrag att i samråd med berörda parter förstärka möjligheterna för gymnasieelever att besöka kulturinstitutionerna i Malmö enligt motionärens intentioner.

Uppdragets genomförande

Arbetet inleddes den 2 maj 2019 då förvaltningsdirektörerna för kulturförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen samt stadskontoret träffades och kom överens om att återrapportera ärendet i november 2019. Vid mötet identifierades några utmaningar kopplat till rektors ansvar och befogenheter samt bidrag¹ på lika villkor. Förvaltningarna fortsatte utreda detta under sommaren.

Parallellt med detta har gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och enheten KAA-UngMalmö² utsett kulturombud i sina verksamheter som ska agera kontaktpersoner gentemot kulturförvaltningen. Den 9 september 2019 träffades förvaltningarna och de tre institutionerna som nämns i motionen. Vid mötet fanns en samstämmighet i hur arbetet bör fortsätta framöver.

Nämndernas uppdrag och utgångspunkter för arbetet

Mål och styrning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och kulturnämnden arbetar gemensamt för att kulturutbudet och gymnasieelevernas möjligheter att ta del av utbudet speglar dagens Malmö och de lagar, regler och sätt att arbeta på som råder nu och från 2020 då FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) blir lag.

I barnkonventionen ingår bland annat barnets rätt till kultur, liksom barnets rätt till utveckling, delaktighet och inflytande. Bland annat ska kommunen respektera och främja barnets rätt att fritt och till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet. I Utvecklingsplanen för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad, tas samverkan upp som en nödvändig utgångspunkt för att skapa ett helhetsperspektiv på barnet och barns rättigheter bland annat genom att ta fram gemensamma mål och åtaganden mellan förvaltningarna.

¹ Bidrag på lika villkor (SOU 2008:8)

² Enheten som arbetar med ungdomar i åldern 16-19 år som varken arbetar eller studerar och därmed omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret.

Under Malmö stads kommunfullmäktigemål 7: En aktiv och kreativ stad finns målet *I Malmö ska alla kunna utvecklas och stärkas med hjälp av ett meningsfullt fritids- och kulturliv*. Målet är utgångspunkten i arbetet med att gymnasieelever ska få större möjligheter att ta del av kulturen i Malmö. I handlingsplanen för Kulturstrategin, har gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och kulturförvaltningen formulerat ett gemensamt åtagande: Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen ska tillsammans med kulturförvaltningen ta fram strategier som underlättar för gymnasieelever att ta del av stadens kulturutbud.

I enlighet med läroplan för gymnasieskolan (Gy11) har skolan ett särskilt ansvar för att eleverna kan söka sig till samhällets kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje. Ansvaret omfattar även att elever kan hämta stimulans ur kulturella upplevelser och utveckla känsla för estetiska värden. På så sätt bedriver Malmös skolor ett arbete med att ge gymnasieelever tillgång till kultur utifrån den statliga styrningen av skolan. Viktiga utgångspunkter i detta arbete är elevernas och ungdomarnas möjlighet till inflytande och delaktighet samt en likvärdig utbildning för alla utifrån skolans styrdokument.

I skollagen går det att läsa att undervisning i skolan ska knyta an till skolans styrdokument för att betraktas som undervisningstid. Läraren är i sin profession fri att utforma undervisningen utifrån kursplan, läroplan och ämnesplan. Det är således läraren som avgör vilka moment som ska ingå i undervisningen eller ej, vilket i slutändan har betydelse för i vilken omfattning eleverna kan ta del av kulturen på skoltid.

I nämndsmål för kulturnämnden 2019 formuleras målet *Kulturell allemansrätt för stadens barn och unga: alla Malmös barn och unga ska såväl under skoltid som på sin fritid ha goda och likvärdiga möjligheter att påverka, ta del av och själva skapa kulturupplevelser*. Kulturnämnden har ansvar för målgruppens skoltid och fritid och har med den utgångspunkten en helhetssyn på målgruppen. Studien *Ung Livsstil Malmö* visar att ju äldre barnen blir, desto mindre deltar de i kulturaktiviteter på fritiden. För att komma åt de underliggande strukturer som gör att deltagandet minskar, arbetar kulturförvaltningen brett för att främja barns deltagande även på deras fritid.

Likvärdighet

En kulturell allemansrätt under skoltid är ett samlat basutbud som alla barn i Malmös förskolor och skolor har rätt att ta del av. Syftet är att tillgodose och möjliggöra ett likvärdigt deltagande i kulturutbudet för alla Malmös barn, att ge alla barn och unga ett rikt och varierat kulturprogram av hög konstnärlig och pedagogisk kvalitet och samtidigt stötta skolans uppdrag kring kultur. Den kulturella allemansrätten ska i högre grad än idag samla kulturförvaltningens gemensamma utbud till målgruppens olika åldrar och göra det lätt för pedagoger i förskola och skola att boka kulturarrangemang till sina elever.

En viktig utgångspunkt i framtagandet av basutbudet är att systematiskt involvera barn och unga i enlighet med barnkonventionen. Arbetet leds av kulturförvaltningen i samarbete med stadens skolförvaltningar och övriga kulturaktörer, däribland de tre bolag som omnämns i motionen och inleds under hösten 2019. Det är inom arbetet med kulturell allemansrätt den gemensamma dialogen om målgruppens nyttjande av kulturutbudet framöver kommer att fortsätta.

Kulturkartans bokningssystem är en etablerad kommunikationskanal till skolorna och underlättar uppföljning. Kulturkartan möjliggör ett rättvist fördelningssystem som gör att alla barn i Malmös förskolor och skolor kan erbjudas kultur. Utbudet vänder sig till barn och unga i kommunala samt fristående förskolor, grundskolor och gymnasieskolor i Malmö. Sedan läsåret 2016/2017 är

alla kulturförvaltningens kulturaktiviteter på skoltid kostnadsfria för stadens förskolor och skolor.

I Malmö finns 13 kommunala samt 24 fristående gymnasieskolor med totalt 11 595 elever (2018). Av dessa är 9 653 ungdomar folkbokförda i Malmö. År 2018 återfanns 55% av Malmös gymnasieelever i kommunala skolor och resterande 45% i fristående skolor. I enlighet med likvärdighetsprincipen i kommunallagen ska de fristående skolorna få samma belopp per elev som de kommunala skolorna får av kommunen. En utmaning som följer med motionärens intention är att varken elever i de fristående gymnasieskolorna eller de ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret innefattas. Ett centralt anslag i enlighet med det som nämns i motionen skulle även behöva fördelas till elever i de fristående skolorna. Malmö stad har dock ingen insyn i de fristående skolaktörernas budget och kan därmed inte säkerställa att de ekonomiska medel som måste tilldelas friskolorna enligt likvärdighetsprincipen går till avsett ändamål.

I syfte att stärka målgruppens tillgång till Malmös hela kulturutbud har de kommunala gymnasieskolorna och enheten KAA-UngMalmö, under våren 2019 utsett kulturombud i sina respektive verksamheter. Kulturombuden är enheternas kontaktpersoner gentemot kulturförvaltningen och utses av skolornas rektorer. Kulturombuden har en strategisk funktion som bidrar till att göra kultur till en naturlig del i skolans arbete med avstamp i läroplan och kursplaner. Inom ramen för detta arbete planeras även insatser för att öka elevers inflytande och delaktighet.

Gymnasieungdomarnas besök på kulturförvaltningens mötesplatser och institutioner sker ofta i den ordinarie verksamheten för unga vuxna och vuxna, under kvällstid och ungdomarnas övriga fritid. Detta innebär att den statistiska uppföljningen av gymnasieelevernas besök på skoltid som redovisas i Kulturkartan behöver kompletteras med uppskattningar från berörda aktörer för att inte bli missvisande.

Ekonomi

Motionären föreslår att ett centralt anslag att fritt avropa ifrån återinförs. Ett centralt anslag som skolorna fritt avropar från garanterar inte att alla gymnasieelever kommer att ta större del av stadens kulturutbud.

Då kommunfullmäktige fattade beslut om att bifalla motionen avsattes inga nya medel för arbetet. För att förstärka möjligheterna för gymnasieelever att ta del av stadens kulturutbud skulle nya medel inför budget 2021 behöva äskas. Om inga nya medel tillförs behöver en omfördelning av befintliga medel ske.

För att få en helhetssyn kring utbudet för barn och unga kartläggs utbudet och resurserna inom arbetet med den kulturella allemansrätten. Barn och unga ska vara delaktiga och beredas inflytande i detta arbete.

Sammanfattande förslag kring det framtida arbetet

Ett systematiskt arbete för likvärdigt deltagande i kultur bör bygga på dialog, överenskommelser och samsyn. En viktig utgångspunkt i detta arbete är att arbeta så att barn och ungas delaktighet och inflytande möjliggörs. En gemensam syn på vilka kulturevenemang som ska erbjudas, i vilken omfattning det ska ske och hur detta kan tas emot bör vara grunden för ett modernt kulturutbud för gymnasieeleverna i Malmö.

Ett centralt anslag att avropa ifrån är ingen garanti för att gymnasieeleverna ska ta del av stadens kulturutbud. Kulturförvaltningen, gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och de tre institutionerna som nämns i motionen är överens om detta och har alla samma erfarenhet. Det är ett litet antal, och ofta samma, gymnasieskolor som besöker de tre kulturinstitutionerna oavsett om de betalar själva eller inte. Utmaningen är inte i första hand ekonomisk utan att möjliggöra och säkerställa alla barns rätt till kultur. För detta krävs en dialog med målgruppen och att lyssna in vad de har att säga. Barnkonventionen blir lag 2020 vilket aktualiserar frågan.

Dagens kulturliv i Malmö består av ett stort antal kulturinstitutioner och därtill finns det ett rikt fritt kulturliv. Därmed bör arbetet med att förstärka möjligheterna för gymnasieelever att besöka kulturinstitutioner i Malmö spegla hela kulturlivet, inte enbart de som nämns i motionen. Att arbeta med målgruppen gymnasieelever kräver andra arbetssätt än de som används gentemot förskola och grundskola eftersom gymnasieeleverna är en mer heterogen grupp. Likaså behöver de fristående gymnasieskolorna samt de ungdomar som inte går i gymnasiet men som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) också tas med i diskussionen. Ett första steg är att inkludera de tre institutioner som nämns i motionen i arbetet med att ta fram en kulturell allemansrätt.

Under 2019 har gymnasierektorerna utsett kulturombud på varje enhet. En första träff anordnades i augusti. De tre institutionerna som nämns i motionen tycker att satsningen på kulturombud i gymnasieskolan, precis som i förskolan och grundskolan, är positiv och ser ett behov av att finnas med i detta arbete framöver istället för att marknadsföra sig via sina egna uppbyggda kontaktnät med stadens gymnasieskolor, såväl kommunala som fristående.

Vad beträffar utbudet till gymnasieeleverna samt ungdomar som omfattas av KAA ser de tre institutionerna som nämns i motionen en vinst i att samordna detta. Likaså ser kulturförvaltningen, gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och de tre institutionerna en vinst i att fortsätta utveckla strategier och föra en gemensam dialog om målgruppens nyttjande av kulturutbudet framöver.

Sammantaget föreslås följande åtgärder för att förstärka möjligheterna för gymnasieelever att besöka kulturinstitutionerna i Malmö:

- Malmö stadsteater, Malmö Live konserthus AB och Malmö Opera ska, i samarbete med gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och kulturförvaltningen, ingå i arbetet med att ta fram en kulturell allemansrätt, dvs ett basutbud med utgångspunkt i barnets rättigheter, på barn och ungas skoltid. Där kommer den gemensamma dialogen om målgruppens nyttjande av kulturutbudet framöver att fortsätta med målet att bli hållbart på lång sikt.
- Målgruppen barn och unga samt stadens kulturaktörer ska göras delaktiga i arbetet, som samordnas av kulturförvaltningen.
- De kommunala skolenheternas kulturombud blir framöver även de tre institutionernas kontaktpersoner, via kulturförvaltningen, och kulturkartan blir den gemensamma kommunikationskanalen.

Ansvariga

Lars Rehnberg Förvaltningschef